

25.3.2021

VALTIONAVUSTUS KUNNILLE JA KUNTAYHTYMILLE JOUSTAVAN PALVELUN ASUMISMALLIN KEHITTÄMISEKSI IÄKKÄILLE

Sosiaali- ja terveysministeriö ilmoittaa haettavana olevasta valtionavustuksesta Joustavan palvelun asumismalli iäkkäille (JOPA) – toimintamallin kehittämiseen vuosille 2021-2022. Valtionavustushaku liittyy kansalliseen ikäohjelmaan vuoteen 2030. Haettavana olevan valtionavustuksen määrä on yhteensä 1 000 000 euroa. Valtionavustusta voivat hakea kunnat tai kuntayhtymät. Arvostamme sitä, että hankkeissa on mukana alueen toimijoita laajasti ja yhteistyötä tehdään monien toimijoiden kesken. Osatoteuttajina hankkeissa voivat toimia kunnat tai kuntayhtymät ja yleishyödylliset yhteisöt yhdestä tai useammasta maakunnasta.

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmaan sisältyy iäkkäiden palvelujen tuottajakentän monimuotoisuuden huomioiminen ja siihen liittyen erilaisten kotihoidon ja tehostetun palveluasumisen väliin sijoittuvien ratkaisujen kehittäminen. Laatusuosituksissa hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020-2023 tavoitteena on edistää ikääntyneille sopivien asumisratkaisujen toteuttamista, esim. välimuotoista ja yhteisöllistä asumista. Ikäohjelmassa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhtenä keskeisenä tavoitteena on sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä palvelujärjestelmän turvaaminen. Tavoitteen toteuttamiseksi muun muassa monipuolistetaan asumispalveluja vastaamaan paremmin iäkkäiden erilaisiin tarpeisiin sekä kehittämistyöllä että uudistamalla lainsäädäntöä. Osana ikäohjelmaa ympäristöministeriö toteuttaa Ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelmaa vuosille 2020-2022. Ohjelmassa avustetaan kuntien ja kuntayhtymien kehittämishankkeita, joilla parannetaan ikääntyneiden asumisolaja ja asuinympäristöjä.

Joustavan palvelun asumismalli iäkkäille (JOPA) -hankkeessa kehitetään toimintamalli, jossa erilaisiin asumisen ratkaisuihin voidaan joustavasti yhdistää iäkkäiden henkilöiden tarpeisiin vastaavia palveluja ja muita toimintoja, kuten teknologisia ratkaisuja. Palvelut kohdennetaan asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti. Asuminen on oma erillinen kokonaisuutensa. Asumispalveluilla tässä hankkeessa tarkoitetaan sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisia asumispalveluja.

JOPA -hankkeessa asumisen ja palvelujen toimintamallin lähtökohtana on, että asiakas saa elää loppuelämänsä tutussa kodissaan ja jossa palveluja voidaan lisätä joustavasti asiakkaan palvelutarpeen kasvaessa. JOPA -toiminnan valmisteluun ja toteuttamiseen sisältyy aktiivinen yhteistyö valvovien viranomaisten kanssa, asiakas- ja potilasturvallisuudesta huolehtiminen mm. kehittämällä omavalvontaa sekä toimiva asiakas- ja palveluohjaus, jolla varmistetaan asiakkaan muuttuvien tarpeiden havaitseminen ja niihin reagointi oikea-aikaisesti.

Myönnettävän valtionavustuksen enimmäismäärä voi olla enintään 80 % hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Hanke tulee toteuttaa joulukuun 2022 loppuun mennessä. Valtionavustuksia myönnettäessä sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001) ja sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeista annettua valtioneuvoston asetusta (13/2020). Ohjelman rahoitus muodostuu valtion talousarvion momentilta 33.60.39.07, ohjelman toteuttamiseksi tehdyistä varauksista.

Avustuksen tavoite

Avustettavien hankkeissa tulee kehittää kohdan 1 mukaisia asumisratkaisuja, joissa toteutuu joustavan palvelun toimintamalli. Lisäksi avustettavien hankkeiden tulee täyttää kohdassa 2 mainituista elementeistä vähintään a-c kohdat. Kohdat d-g ovat vapaaehtoisia, mutta suositeltavia.

1. Hankkeiden tulee kehittää ja kokeilla sosiaalihuoltolain 21 §:n mukaisissa asumispalveluissa asiakkaiden tarpeista lähteviä iäkkäiden palveluratkaisuja siten, että niitä voidaan joustavasti vahvistaa asiakkaan tarpeiden kasvaessa.
2. Hankkeiden tulee kehittää iäkkäiden henkilöiden joustavan palvelun asumisen toimintamalli, joka sisältää mallin toteuttamiseksi tarvittavat elementit ja jota voidaan levittää laajempaan käyttöön (hyödyntäen kohdan 1 tuotoksia). Toimintamalliin sisältyviä osa-alueita ovat:
 - a. ikäystävällinen asumisympäristö, joka mahdollistaa asiakkaiden kasvaviin tarpeisiin vastaamisen
 - b. toimiva asiakas- ja palveluohjaus
 - c. monimuotoisen palveluympäristön huomioivien työvälineiden ja menetelmien hyödyntäminen ja kehittäminen, kuten
 - asiakkaiden tarpeita vastaavien resurssien mm. henkilöstön mitoittamiseen tarvittavat välineet
 - omavalvonnan välineet
 - johtamisen välineet
 - d. RAI -arvioinnin hyödyntäminen asiakkaiden tarpeita ja niihin vastaamista arvioitaessa
 - e. digitaalisten välineiden ja teknologian hyödyntäminen asiakkaiden tarpeisiin vastaamisessa
 - f. monituottajuuden hyödyntäminen palvelujen hankinnassa
 - g. asiakkaan maksamien asiakasmaksujen määräytyminen mallissa

Avustuksen hakeminen

Hakuaika alkaa 29.3.2021 ja päättyy 30.4.2021 klo 12.00. Avustusta haetaan kirjallisesti hakulomakkeella, jonka lisäksi tulee toimittaa arvio toiminnan kustannuksista (lomakkeet liitteenä). Lisäksi hakemukseen tulee liittää hankesuunnitelma (max. 20 sivua) avustuksella toteutettavasta toiminnasta. Hakijan lisäksi myös kaikki hankkeeseen osallistuvat osatoteuttajat tulee ilmoittaa hakemuksessa ja erillisissä talousarvioissa. Osatoteuttajiksi luetaan toimijat, joille avustusta siirretään, tai jotka osallistuvat hankkeen omavastuusuuteen työpanoksella.

Hakemus liitteineen toimitetaan sähköpostitse sosiaali- ja terveysministeriöön osoitteeseen kirjaamo@stm.fi. Viestin aihekenttään tulee kirjoittaa viite "Valtionavustushakemus VN/5382/2021". Määräajan jälkeen saapuneita hakemuksia ei käsitellä. Päätökset pyritään tekemään kevään ja kesän 2021 aikana. Hakijoille ilmoitetaan päätöksestä kirjallisesti.

Hakuinfo järjestetään 15.4.2021 klo 13

Hakemusten arviointi

Arvioinnista vastaavat sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijat. Hankesuunnitelmassa tulee olla kuvaukset siitä, miten kohtien 1-4 asiat toteutuvat hankkeessa.

1. Innovatiivisuus ja toteuttamiskelpoisuus
 - hanke tähtää tulevaisuuteen ja siihen liittyy innovatiivisia tekijöitä tai piirteitä
 - hanke voi soveltaa olemassa olevia ratkaisuja uudella tavalla, aihealueella tai maantieteellisellä alueella.
 - hanke on realistisesti toteutettavissa esitetyn suunnitelman, aikataulun ja resurssien mukaisesti
2. Yhteistyö
 - hankkeessa ovat mukana toteuttamisen kannalta keskeiset yhteistyötahot: kunnan eri hallintokuntia, järjestöjä ja yrityksiä, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat
 - ikääntyneiden edustus tulee olla hankkeessa mukana, esimerkiksi vanhusneuvosto, kansalaisraati ja ikääntyneiden raati
 - hankkeessa kehitetään uudentyyppisiä yhteistyö- ja toimintamuotoja

3. Hyödynnettävyys ja vaikuttavuus

- hanke liittyy kuntien kannalta keskeiseen palvelujärjestelmän haasteeseen, ja vauhdittaa sen kannalta merkittäviä pitkän aikavälin ratkaisuja
- hankkeella on laajempaa vaikuttavuutta ja sen tuloksia voi hyödyntää muissa kunnissa ja valtakunnallisesti
- rahoitettavat hankkeet tuottavat ratkaisuja väestöltään ja sijainniltaan erilaisiin kuntiin sekä edistävät alueellisesti yhdenmukaisia toimintakäytänteitä tulevat hyvinvointialueet huomioiden

4. Asumisratkaisut ja joustava palvelu

- rakennukseen liittyvät ominaisuudet, esim. esteettömyys ja asiakasturvallisuuden asettamat vaatimukset
- vaatimukset asunnoille, jotta asuntoa ei tarvitse vaihtaa palvelutarpeen muuttuessa
- eri asunto- ja palvelutyypin sijoittuminen rakennuksessa/rakennuksissa
- kuvaus asiakas- ja palveluohjauksesta mm.
 - miten asiakkaat ohjautuvat palveluun
 - miten asiakkaiden palvelutarpeissa tapahtuvat muutokset havaitaan ja niihin vastataan
- kuvaus asiakkaan palveluprosessista ja palvelukokonaisuudesta ja siitä miten varmistetaan, että asiakas saa tarvitsemansa palvelun
- toimintamalli lakisääteisen mitoituksen varmistamiseen tehostetun palveluasumisen osalta ns. hybridimalleissa (jos on osa hanketta)
- kuvaus siitä, mitä toiminnan johtamiselta edellytetään, eli mitä johtamisen välineitä tarvitaan
- kuvaus omavalvonnan suunnittelusta ja toimeenpanosta
- muut suunnitteluun ja valmisteluun liittyvät asiat, kuten lupaprosessit
- aiempi aihepiiriin liittyvä kehittämistyö

Liitteessä 1 on kuvattu tekijöitä, jotka hankesuunnitelmassa on hyvä huomioida. Taulukossa on kuvattu asumiseen, rahoitukseen, palvelun tuottajaan, asiakasvalintaan ja toimintamalliin liittyviä asioita.

Valtionavustuslain mukaiset yleiset edellytykset

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää avustusta vain, jos valtionavustuslain mukaiset avustuksen myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät. Mikäli hakemus on puutteellinen, ministeriö voi tehdä lisäselvityspyynnön hakijalle. Avustusta saa käyttää vain siihen tarkoitukseen, johon se on myönnetty. Ministeriön myöntämä avustus voi kattaa enintään tässä ilmoitetun ja avustuspäätöksessä määritellyn osuuden avustettavan toiminnan tai hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Avustus ei myöskään yhdessä muiden julkisten tukien kanssa saa ylittää hyväksyttävien kustannusten määrää. Avustuksen saajan tulee selvittää, onko sillä velvollisuus noudattaa hankintalainsäädäntöä, ja ottaa tämä toiminnassaan huomioon.

Ohjelman tarjoama muu tuki

Sosiaali- ja terveysministeriö tarjoaa hankkeille toteutuksen tukea ja verkottumistilaisuuksia. Ohjelmassa jaetaan myös ikääntyneiden asumiseen ja palveluihin liittyvää tietoa ja hyviä käytäntöjä nettisivujen, seminaarien ja muun yhteistyön kautta.

Lisätietoja

Projektipäällikkö Marjaana Pennanen, sosiaali- ja terveysministeriö, p. 0295 163187, etunimi.sukunimi@stm.fi